

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego. Aktualizacja komunikatu w sprawie polityki przemysłowej”

COM(2012) 582 final

(2013/C 327/14)

Sprawozdawca: **Joost VAN IERSEL**

Współsprawozdawca: **Enrico GIBELLIERI**

Dnia 10 października 2012 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie:

„Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego. Aktualizacja komunikatu w sprawie polityki przemysłowej”

COM(2012) 582 final.

Komisja Konsultacyjna ds. Przemian w Przemysle (CCMI), której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 18 czerwca 2013 r.

Na 491. sesji plenarnej w dniach 10–11 lipca 2013 r. (posiedzenie z 11 lipca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 132 do 1 – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES z dużym zadowoleniem przyjmuje fakt, że poświęcono uwagę przemysłowi w Europie – produkcji i usługom – o czym świadczy przedstawiona przez Komisję aktualizacja w sprawie polityki przemysłowej z października 2012 r., wraz z załącznikami zawierającymi szczegółową analizę polityki przemysłowej i niedostatków w państwach członkowskich. Wiele jej elementów jest zgodnych z poglądami wyrażanymi przez EKES⁽¹⁾. Prawdziwym sprawdzianem będzie jednak jej wdrożenie.

1.2 Polityka przemysłowa, jedna z siedmiu inicjatyw przewodnich strategii „Europa 2020”, powinna być istotnym elementem unijnej inicjatywy na rzecz wzrostu, o której dużo się mówi, lecz podejmuje się mało faktycznych działań. Konieczne jest właściwe i spójne podejście. Jej skutki polityczne są oczywiste. EKES wzywa Komisję, Radę i Parlament Europejski do wzmocnienia (spójnych!) inicjatyw i strategii przekrojowych pozwalających sprostać ogromnym wyzwaniom w zakresie poprawy produkcji przemysłowej w Europie.

1.3 Rada Europejska powinna przyjąć wiodącą rolę w ustalaniu programu dla polityki przemysłowej, Komisja musi także być w pełni zaangażowana. Ukierunkowane i wspólne podejście musi zostać przyjęte w różnych konfiguracjach Rady – ds. konkurencyjności, badań, środowiska i spraw społecznych, oraz w Komisji i PE przy ustalaniu i propagowaniu nowoczesnej polityki w całej Europie.

1.4 Aby polityka przemysłowa mogła stać się strategią napędzającą Europę, decyzje dotyczące działań, planów i terminów muszą być szeroko komunikowane, czego obecnie całkowicie brakuje.

1.5 Ponadto UE potrzebuje optymalnej europejskiej konwencji 27 krajowych polityk przemysłowych oraz polityki UE, co według wielu różnych analiz obecnie nie ma faktycznie miejsca. Różnorodność jest atutem, lecz fragmentacja szkodzi. Należy zająć się brakiem równowagi geopolitycznej.

1.6 Lepsze warunki ramowe oznaczają przede wszystkim ostateczne urzeczywistnienie unijnego wewnętrznego rynku w ramach społecznej gospodarki rynkowej, dzięki odpowiednim ocenom, regulacjom i wdrażaniu w całej UE. Inwestycje publiczne w połączenia transgraniczne, takie jak drogi, szlaki wodne, porty, lotniska, linie kolejowe, muszą wspierać rynek wewnętrzny.

1.7 W czasach, gdy bezrobocie wzrasta do ponad 26 mln osób, wzrost gospodarczy jest niski, a budżety się kurczą, przemysł i innowacje wymagają stymulujących perspektyw i warunków. Należy zachować odpowiednią równowagę między konsolidacją fiskalną, tzn. środkami oszczędnościowymi oraz krajowymi programami reform i polityką przemysłową, aby tworzyć inwestycje i miejsca pracy, zwiększając dzięki temu zaufanie.

1.8 Wszystkie inicjatywy UE powinny wzmacniać pozycję Europy na arenie światowej jako konkurenta i partnera. Bardzo ambitny cel osiągnięcia do 2020 r. 20 % udziału przemysłu wytwórczego na rynkach światowych wymaga ogromnych inwestycji i znacznych dostosowań polityki. Konieczne jest zwiększenie produktywności.

⁽¹⁾ Zob. m.in. Dz.U. C 218 z 23.7.2011, s. 38, reakcja EKES-u na wcześniejszy komunikat KE dotyczący polityki przemysłowej z 2010 r.

1.9 Inteligentne warunki dla przemysłu oznaczają dużo więcej niż przepisy techniczne i dostosowania. Odnoszą się do całego otoczenia przemysłu, zwłaszcza spójnej, przewidywalnej i długoterminowej polityki w zakresie klimatu i energii wspierającej konkurencyjną bazę przemysłową. Warunki te powinny stanowić podwaliny doskonałych wyników oraz wspierać nowo powstające branże przemysłowe.

1.10 Polityka UE musi być odpowiednio dostosowana, zwłaszcza do poszczególnych sektorów, oraz oparta na oddolnych ocenach, które najlepiej uwzględniają potencjał techniczno-gospodarczy i wyzwania. Zasady te powinny mieć także zastosowanie do realizacji inicjatywy przewodniej „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, której celem jest zwiększenie efektywności wykorzystywania surowców, a jednocześnie zasady te mają przyczyniać się do promowania innowacji i wzmocnienia odporności przedsiębiorstw europejskich.

1.11 Polityka przemysłowa ma wyraźny wymiar społeczny, który dotyczy wszystkich poziomów społeczeństwa: regionów i gmin, wszelkich przedsiębiorstw, pracowników zatrudnionych w szybko zmieniających się obszarach (cyfryzacja, automatyzacja, produkcja związana z usługami, ICT), sektora edukacji i uniwersytetów, konsumentów i obywateli. Polityka przemysłowa dotyczy zarówno restrukturyzacji, jak i przewidywania zmian. Powinna zapewniać nowoczesne kształcenie, szkolenie i informowanie oraz wspierać technologię, innowacje, kreatywność i przedsiębiorczość. Należy też z wyprzedzeniem i w odpowiedni sposób reagować na zmiany demograficzne.

1.12 Ambitne regiony poprawiają wyniki przemysłowe. UE i państwa członkowskie powinny zachęcać do samodzielnych działań, w tym specjalizacji oraz związanych z nimi badań, kwalifikacji i klastrów. Może to przynieść znakomite rezultaty.

1.13 Należy popularyzować inicjatywy i projekty oraz udane krajowe i regionalne przykłady zwiększające zaufanie społeczeństwa i podmiotów społeczno-gospodarczych. Umowy partnerskie między UE a państwami członkowskimi oraz tworzenie sieci powiązań między państwami członkowskimi i regionami muszą zostać wzmocnione. Doroczny europejski semestr stwarza wiele możliwości stałego monitorowania.

1.14 Unijna polityka przemysłowa powinna być procesem polegającym na dzieleniu się unijnymi i krajowymi wizjami i kompetencjami oraz podejmowaniu wspólnych działań, w których kręgi przedsiębiorców i związki zawodowe byłyby pełnoprawnymi partnerami. Inne podmioty, takie jak sektor edukacji, uniwersytety (badania naukowe), organizacje pozarządowe, konsumenci i inne właściwe podmioty, powinny być tak samo zaangażowane.

1.15 Pomimo wyraźnych różnic w wynikach gospodarczych państw członkowskich, wszyscy powinni skorzystać z najlepszych praktyk i towarzyszących im argumentacji oraz podejść.

1.16 EKES stale przedstawia propozycje dotyczące poszczególnych sektorów i polityki przemysłowej (zob. załącz-

nik). Niniejsza opinia skupia się raczej na spójności ważnych zagadnień oraz skutecznym zarządzaniu dzięki koordynacji i dostosowaniom.

2. Kontekst

A) Świat

2.1 Według analizy Komisji „koszty pracy wydają się stanowić coraz mniejszą część całkowitych kosztów produkcji”⁽²⁾. Produktywność jest ważnym czynnikiem. Część produkcji wraca do Europy, lecz konkurencja rośnie w innych dziedzinach, takich jak poprawa infrastruktury gospodarczej w krajach BRIC, aprecjacja euro oraz ceny energii, które stymulują inwestycje zagraniczne.

2.2 Ponadto Europa pozostaje w tyle za USA i Japonią pod względem innowacji i specjalizacji technologicznej. Europa jest reprezentowana silniej niż USA w przemyśle o średniozaawansowanej i średnio niskiej technologii, lecz tradycyjna luka między dwoma kontynentami w sektorze technologii zaawansowanych znacznie się zwiększyła w ostatnich latach.

2.3 Biały Dom i Kongres wykazują duże zaangażowanie w ożywienie produkcji poprzez krajową strategię konkurencyjności na lata 2014–2018⁽³⁾. Kluczową kwestią jest rola i wartość produkcji dla gospodarki, bezpieczeństwa i wiodącej roli USA na świecie.

2.4 Partnerstwa publiczno-prywatne wzmocniają infrastrukturę technologiczną i innowacyjną. Ministerstwa obrony, energii i handlu są bezpośrednio zaangażowane, podobnie jak Krajowa Fundacja Nauki i NASA, dając impuls do działań wielu krajowym ośrodkom badawczym i uniwersytetom.

2.5 Są to doskonałe wyniki w kraju, który do niedawna opowiadał się za gospodarką postindustrialną. Rosnąca konkurencyjność Chin i innych krajów jest sygnałem ostrzegawczym. Zmienia się punkt widzenia. Według prognoz do 2030 r. Chiny staną się wiodącą siłą gospodarczą na świecie, USA utrzyma globalne przywództwo, a Japonia i Europa pozostaną daleko w tyle⁽⁴⁾.

2.6 Oczekuje się, że kolejne poszukiwania ropy naftowej, a przede wszystkim gazu łupkowego, doprowadzą do niezależności energetycznej Ameryki. Poszukiwania te uznaje się za rewolucję energetyczną, pociągającą za sobą odnowę przemysłową w USA oraz zmiany geopolityczne. Należy zająć się jednak związanymi z tym kwestiami środowiska i zdrowia⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Dokument roboczy służb Komisji, SWD(2012) 297 final, s. 10.

⁽³⁾ Amerykańska ustawa o konkurencyjności produkcji z 2012 r.

⁽⁴⁾ *Global Trends: Alternative Worlds* [„Trendy globalne: Alternatywne światy”], Krajowa Rada Bezpieczeństwa, Waszyngton, grudzień 2012 r.

⁽⁵⁾ US EPA, „Study of the Potential Impacts of Hydraulic Fracturing on Drinking Water Resources: Progress Report”, [Analiza potencjalnego wpływu szczelinowania hydraulicznego na zasoby wody pitnej. Sprawozdanie z postępów] grudzień 2012 r. (<http://www2.epa.gov/hfstudy>).

2.7 Pozycja Chin, Brazylii i Indii stale się wzmacnia. Za nimi podąża Rosja. W ich ślady pójdą szybko inne kraje Azji i Ameryki Południowej. Przez lata dane dotyczące wzrostu w krajach wschodzących kształtowały się znacznie powyżej średniej, szczególnie w Azji. Niedawno stworzone systemy edukacji wypuszczają ogromną liczbę dobrze wykształconych i wykwalifikowanych techników i inżynierów. Jednocześnie tworzone są duże instytuty badawcze. Jakość towarów i procesów innowacyjnych poprawia się na całym świecie. Infrastruktura transportowa i usługowa szybko nadrabia zaległości.

2.8 W Chinach powstaje mieszany system kapitalizmu państwowego i mechanizmów wolnorynkowych⁽⁶⁾. Wiąże się to bezpośrednio z obecną kulturą narodową i tradycjami (politycznymi). Tworzenie bogactwa nie idzie w parze z demokracją ani też z prawami człowieka czy prawami pracowniczymi. Warunki w zakresie ochrony środowiska i zdrowia nie są wystarczająco dopracowane, choć jakość produkcji wzrasta. Istnieją realne przeszkody w tej dziedzinie. Jednak trzeba przyznać, że kapitalistyczne działania państwa będą nadal sterowały pewnymi typami produkcji, które odpowiadają narodowym ambicjom. Inwestycje funduszy państwowych mogą być podobnie ukierunkowane, zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz.

2.9 Szereg krajów korzysta na ogół z bardziej scentralizowanej struktury zarządzania niż UE ze względu na to, że istnieje w nich jeden główny ośrodek podejmowania decyzji, wspólna strategia oraz uzgodnione cele w sektorze publicznym.

2.10 Niektóre regiony Afryki także przechodzą proces szybkiego rozwoju. Chiny prowadzą intensywne inwestycje, nie biorąc pod uwagę skutków społecznych.

2.11 Kontekst światowy i geopolityka stale się zmieniają. Niezbędne są odpowiednie dane, aby zwiększyć świadomość opinii publicznej i polityków. EKES zaleca opracowanie rocznej tabeli wyników UE obrazującej szereg zmian społeczno-gospodarczych, technologicznych i związanych z zatrudnieniem w poszczególnych częściach świata.

B) Europa

2.12 Dogłębna analiza przeprowadzona przez Komisję dotycząca trendów w Europie i poszczególnych krajach pokazuje większą świadomość potrzeby istnienia przemysłu wytwórczego.

2.13 Sytuacja różni się znacznie między poszczególnymi krajami: Niemcy to 30 % przemysłu wytwórczego w Europie, zaś procentowy udział innych, mniejszych lub większych krajów, jest znacznie mniejszy. W niektórych państwach członkowskich inwestycje przemysłowe znacznie się zmniejszyły

w ciągu ostatnich 20 lat. W niektórych przypadkach było to związane z restrukturyzacją na dużą skalę, zaś w innych wynikało w pewnym stopniu z zaniedbania⁽⁷⁾.

2.14 Wśród wielu państw członkowskich, które starają się poprawić warunki działalności, niektóre oczywiście radzą sobie lepiej niż inne. Zatrudnienie w przemyśle stale się zmniejsza. Ponadto w warunkach obecnego kryzysu panującego od 2008 r. sektor produkcji stracił ponad 4 mln miejsc pracy.

2.15 Nic nie wskazuje na to, żeby polityka, instrumenty czy najlepsze praktyki były omawiane wśród państw członkowskich. Krajowe koncepcje polityki przemysłowej i innowacyjnej kierują się przede wszystkim krajowymi tradycjami i procedurami, a określają je krajowe ramy i relacje między sektorem publicznym i prywatnym, m.in. przedsiębiorstwami, instytutami badawczymi i uczelniami wyższymi, związkami zawodowymi i innymi podmiotami.

2.16 W związku z tym wiele polityk i odpowiednich ustaleń finansowych ma przede wszystkim ukierunkowanie krajowe, co nie sprzyja rynkowi wewnętrznemu ani przekrojowym projektom transgranicznym.

2.17 Poza bardzo pomyślnymi wynikami w niektórych krajach, niepożądana fragmentacja rynku wewnętrznego, jak słusznie wskazuje Komisja, hamuje potencjalne czynniki wzrostu.

2.18 Kreatywna różnorodność jest ogromnym atutem Europy, lecz przyniesie ona korzyści wszystkim Europejczykom tylko wtedy, gdy zapewniona zostanie konwergencja prowadząca do realizacji wspólnych celów. Należy zachować optymalną równowagę między kreatywną różnorodnością wśród państw członkowskich oraz przejrzystą i przekonującą konwergencją.

2.19 Jak pokazuje przykład amerykański, taka konwergencja będzie szczególnie owocna dla kontynentalnych sieci MŚP dysponujących potencjałem wzrostu.

3. Europa 2020: wspólna wizja, kompetencje i działania

3.1 Wspólny rynek potrzebuje nowego impulsu. Choć ukryty protekcjonizm wciąż narasta i nadal grozi renacjonalizacją i fragmentacją, UE udało się utrzymać w stanie nietkniętym rynek wewnętrzny i zasadę otwartych rynków, choć wdrażanie pozostaje raczej słabym punktem.

3.2 Strategia „Europa 2020”, która przewiduje podział kompetencji między UE a państwami członkowskimi, powinna pełnić wiodącą rolę. Dzięki konkretnym podejściom i metodom

⁽⁶⁾ Zob. *State Capitalism*, „The Economist”, raport specjalny, styczeń 2011 r.

⁽⁷⁾ Dokument roboczy służb Komisji *Industrial Performance Scoreboard and Report on Member States' Competitiveness, Performance and Policies* [„Wyniki gospodarcze w przemyśle oraz sprawozdanie dotyczące osiągnięć państw członkowskich w dziedzinie konkurencyjności oraz polityki konkurencyjności”], SWD(2012) 298 final, cz. 1, 2, 3 i 4.

krajowym zapewnia instrumenty pozwalające czerpać korzyści ze skali ogólnoeuropejskiej. Potencjalne korzyści takiego ukierunkowanego zarządzania były dotąd zbyt mało nagłaśniane.

3.3 Istnieje też pilna potrzeba osiągnięcia widocznych rezultatów w sterowaniu efektywnymi innowacyjnymi procesami i tworzeniem miejsc pracy równoległe do zmieniających się wzorców produkcji, wprowadzania na rynek i usług.

3.4 Konieczne jest celowe przewidywanie restrukturyzacji. Zwiększy to akceptację dostosowań, będzie sprzyjać podwyższaniu kwalifikacji pracowników lub ich przekwalifikowaniu i pomoże ograniczyć niestabilność zatrudnienia⁽⁸⁾.

3.5 Komunikat KE z 2010 r. już obecnie daje podstawy do takich inicjatyw, jak „Horyzont 2020”, test konkurencyjności, innowacje w przemyśle, efektywne gospodarowanie zasobami, umiejętności i edukacja, dostęp do środków finansowych, interakcje i zacieranie się różnic między przemysłem i usługami, większa świadomość złożonego charakteru inwestycji międzynarodowych oraz transfer technologii.

3.6 Zdumiewające jest, że do niedawna rzadko przeprowadzano przejrzyste wzajemne oceny państw członkowskich. Należy rozszerzyć monitorującą rolę Komisji.

3.7 Takie wzajemne oceny wskazałyby na przestarzałe struktury w przemyśle oraz w procesie podejmowania decyzji. Pomogłyby przyspieszyć modernizację wykorzystując sprawdzone podejścia. Mogą też być wskaźnikami „równania w górę” w Europie zarówno dla sektora publicznego, jak i prywatnego.

3.8 Dokumenty robocze służb Komisji zawierają zalecenia dla poszczególnych krajów dotyczące rozwoju przemysłu⁽⁹⁾. Wspomniane zalecenia powinny być w większym stopniu uwzględniane w krajowych programach reform omawianych przez państwa członkowskie i Komisję w ramach europejskiego semestru.

3.9 Poważnym błędem byłoby jednak pozostawienie tego wszystkiego samej Komisji. Jest to główne zadanie dla właściwych służb odpowiadających za politykę nieobjętą regulacjami czy środkami UE w państwach członkowskich. Ponadto departamenty te muszą także zapewnić odpowiednie wdrażanie unijnych przepisów.

3.10 Polityka finansowa w strefie euro wiąże się ze ściśle dostosowaną koordynacją między instytucjami europejskimi i władzami krajowymi. Nie ma powodu, by nie można było osiągnąć porównywalnej koordynacji we wzmacnianiu warunków ramowych dla przemysłu, innowacji i tworzenia miejsc pracy, w ramach wspólnej wizji.

3.11 Dokumenty robocze służb Komisji mogą pomóc państwom członkowskim w dokonaniu wzajemnych przeglądów dwustronnych lub trójstronnych w dziedzinach związanych z przemysłem, takich jak umiejętności i edukacja, technologia i innowacje, obciążenia administracyjne, polityka podatkowa i pomoc państwa. Każde państwo może łatwo wyciągnąć wnioski dotyczące pożądanej polityki krajowej w kontekście wspólnej europejskiej perspektywy. Poważna ocena zastosowanych środków powinna w każdym razie stać się częścią programów krajowych.

3.12 Jako że tendencje te muszą być popierane przez całe społeczeństwo, ważne jest, by stowarzyszenia przedsiębiorstw i związki zawodowe były pełnoprawnymi partnerami w tym procesie. Dotyczy to także innych podmiotów, takich jak podmioty sektora edukacji, organizacje pozarządowe czy konsumenci. Uzgodnione podejście się opłaca. Dialog społeczny na szczeblu krajowym i regionalnym oraz w poszczególnych sektorach i firmach będzie bardzo pomocny.

4. Zagadnienia, którymi należy się zająć

4.1 EKES zgadza się z Komisją, że „komplementarność działań krajowych i unijnych w zakresie polityki przemysłowej to zasadniczy warunek sukcesu europejskiej polityki przemysłowej”. Zwiększy to wpływ unijnych i krajowych działań oraz stworzy szereg możliwości zmian pozwalających przejść od teorii do praktyki.

4.1.1 Ogólna koncepcja oznacza podejście holistyczne i politykę przekrojową. EKES wskazuje poniżej na powiązane ze sobą tematy, które uważa za kluczowe dla przyszłości przemysłu europejskiego.

4.2 Innowacje w przemyśle

4.2.1 **Innowacje w przemyśle** wymagają silnej europejskiej bazy technologicznej, wspomaganą przez koordynację transgraniczną oraz współpracę między instytucjami badawczymi i uniwersytetami, technologią stosowaną i przedsiębiorstwami.

4.2.2 Kluczowe technologie wspomagające i inne technologie przekrojowe są fundamentalne dla programów unijnych i krajowych w zakresie badań i rozwoju. Różnorodne działania na niższym szczeblu oraz polityka publiczna w zakresie infrastruktury i zrównoważonego rozwoju czerpią z nich korzyści. Niezbędne są unijne ramy w zakresie współpracy publiczno-prywatnej i konsultacji, zwłaszcza poprzez platformy technologiczne UE. Zamówienia publiczne także powinny być motorem zaawansowanych innowacji.

4.2.3 Technologia jest polem bitwy przyszłości. Promując międzynarodowe projekty (przewodnie) Komisja i Rada ds. Badań powinny odgrywać wiodącą rolę we wzmacnianiu rynku wewnętrznego w zakresie technologii i projektów transgranicznych. Udane B+R i patenty europejskie powinny wspierać innowacyjne inwestycje i wysokiej jakości miejsca pracy.

⁽⁸⁾ Zob. także sprawozdanie Cercasa z PE.

⁽⁹⁾ Zob. przypis 7: dokumenty robocze służb Komisji, cz. 1–4.

4.2.4 EKES podkreśla znaczenie środków finansowych UE przeznaczonych na badania i rozwój oraz projekty transgraniczne. Program „Horyzont 2020” powinien odpowiadać szeroko zakrojonym działaniom w innych krajach. Choć Europa nadal utrzymuje dobrą pozycję, jej tradycyjna wiodąca rola maleje. Zmniejszenie budżetu na „Horyzont 2020” przyniesie skutki odwrotne do zamierzonych.

4.2.5 Kluczowa rola wyższej edukacji i powiązanych badań na rzecz innowacji powinna być i jest oczywista. Należy w odpowiednich przypadkach dostosować programy i zarządzanie.

4.2.6 Pożądane byłyby doroczne informacje na temat publicznych i prywatnych inwestycji w kluczowe technologie.

4.2.7 Innowacje mają wpływ na jeszcze więcej dziedzin. Chodzi tu o nową dynamikę w firmie i miejscu pracy: zmianę obecnych metod produkcji, potrzebę restrukturyzacji przestarzałych procedur działań, rozwój łańcuchów wartości i nowych „sektorów”, zacieranie się granic między przemysłem a usługami. Innowacje wiążą się z modernizacją i kreatywnością w społeczeństwie. Należy o nich w ten sposób mówić.

4.2.8 Komisja podkreśla potrzebę wprowadzenia technologii i innowacji w swoich służbach jako priorytet horyzontalny. Dobrze by było, aby administracje krajowe przejęły tę metodę.

4.3 Umiejętności i kwalifikacje

4.3.1 Technologia, innowacje, zmienione procesy produkcji, integracja przemysłu i usług, nowe wymogi społeczeństwa i inicjatywy pionierskie sprawiają, że **odpowiednie umiejętności i kwalifikacje** na wszystkich szczeblach są obszarem kluczowym.

4.3.2 Bardzo ważne są coraz nowocześniejsze systemy edukacji na wszystkich poziomach. UE słusznie poświęca coraz większą uwagę edukacji, szkolnictwu i szkoleniom – ma to też miejsce na szczeblu krajowym i regionalnym. Edukacja jest podstawowym wymogiem i musi być dostępna dla każdego.

4.3.3 Wszelkie inicjatywy UE na rzecz wzrostu wymagają stałego nacisku na całe spektrum edukacji. Zważywszy na znaczące różnice między państwami członkowskimi, niezbędna będzie wymiana dobrych praktyk, aby w szczególności rozwiązać problem bezrobocia młodzieży.

4.3.4 Zainteresowane strony odgrywają kluczową rolę. Na każdym poziomie – przedsiębiorstw (w tym rad pracowniczych), lokalnym, regionalnym, krajowym i UE – dialog społeczny powinien dotyczyć edukacji, praktyk lub dwutorowego systemu edukacji, szkolenia przemysłowego i uczenia się (przez całe życie) na zaawansowanym poziomie, aby zwiększać kompetencje i szanse zatrudnienia w celu sprostania wymogom na rynku pracy. Transgraniczne uznawanie kompetencji i kwalifikacji powinno być zasadą promującą mobilność międzynarodową.

4.3.5 Według OECD Komisja powinna zostać upoważniona do przeprowadzenia wzajemnych ocen systemów edukacji i ich

wyników w państwach członkowskich. Dzięki temu można będzie stworzyć użyteczne wskaźniki dotyczące poprawy, w odpowiednich przypadkach, tak jak to ma miejsce w wielu innych dziedzinach.

4.3.6 Wymagany poziom kompetencji w firmach i społeczeństwie stale się podnosi. Kształcenie techniczne i usługi wytwórcze to priorytety tak na poziomie kwalifikacji na niższych szczeblach, jak i w edukacji wyższej. Techniczne szkoły średnie i systemy kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) odgrywają zasadniczą rolę.

4.3.7 Należy zająć się problemem strukturalnego niedoboru na wyższych uczelniach naukowców w zakresie nauk ścisłych, inżynierów i matematyków – studentów i badaczy, a także walczyć z niedostosowaniem podaży i popytu na rynku pracy.

4.3.8 Każdy pracownik powinien mieć prawo do szkolenia zawodowego. Jest to szczególnie konieczne dla pracowników i rzemieślników z konkretnymi specjalizacjami zatrudnionych w MŚP i zakładach rzemieślniczych.

4.3.9 Tworzenie zrównoważonego zatrudnienia w przemyśle opartego na nowoczesnych warunkach pracy oraz BHP jest elementem właściwego podejścia do procesów modernizacji w przemyśle. Poprawa konkurencyjności powinna iść w parze z odpowiednimi warunkami pracy i prawami pracowniczymi.

4.3.10 Szczególną uwagę należy zwrócić na wpływ starzenia się społeczeństwa UE na podaż siły roboczej w przemyśle. Należy odpowiednio dostosować warunki pracy starzejących się pracowników oraz strukturę i możliwości szkolenia zawodowego i uczenia się przez całe życie.

4.4 Dostęp do finansowania

4.4.1 Dostęp do **finansowania** pozostaje słabym punktem. Sektor przemysłowy bardzo ucierpiał w wyniku kryzysu bankowego. Banki nadal niechętnie udzielają kredytów. Kryzys sprzyja renacjonalizacji tych procesów. Tradycyjna niechęć do podejmowania ryzyka zwiększyła się w wyniku bardziej restrykcyjnych zasad międzynarodowych w zakresie kapitału własnego oraz prawdopodobnie w wyniku regulacji finansowych UE. Na szczęście postanowienia umowy Bazylea III, utrudniające pożyczanie, będą stopniowo stosowane bardziej liberalnie.

4.4.2 MŚP wymagają bardziej odpowiedniej inżynierii finansowej oraz nowych źródeł finansowania, takich jak np. firmy ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne. Jednym z głównych celów jest rozproszenie ryzyka, zmniejszenie go m.in. poprzez programy gwarancji lub fundusze rządowe. Finansowanie społecznościowe musi być atrakcyjną perspektywą.

4.4.3 Tymczasem musi wzrosnąć finansowanie prywatne i pozabankowe. Należy uwydatnić inicjatywy prywatne w państwach członkowskich. Obrazuje to różnica w stosunku do USA: 2/3 amerykańskich inwestycji jest finansowane poza sektorem finansowym, w Europie tylko 1/3. Przepisy unijne i krajowe powinny sprzyjać tendencji do większego prywatnego finansowania i kapitału *private equity*, w szczególności w celu wspierania innowacji.

4.4.4 Pomocniczość pociąga za sobą wielką różnorodność polityk podatkowych, a także systemów dotacji i pożyczek w całej Europie. EKES wzywa Komisję do przeprowadzenia ewaluacji i wzajemnych ocen instrumentów krajowych z myślą o skutecznych instrumentach konwergencji.

4.4.5 EBI i Komisja prowadzą prace nad następną generacją ogólnounijnych instrumentów o większym wpływie i efekcie dźwigni niż dotacje. Potencjał funduszy UE w zakresie ryzyka, w powiązaniu ze zdolnością finansowania przez EBI, ma zapewnić kombinację zdolności w zakresie projektowania i wdrażania instrumentów finansowych do celów przemysłowych.

4.4.6 Fundusze odnawialne, koordynowane przez EBI i Komisję, które mają być zastosowane w ramach Programu „Horyzont 2020”, Cosme, wieloletnich ram oraz polityki regionalnej, muszą przynieść pomnożone wyniki. Szczególną uwagę należy poświęcić informowaniu o tym, kto za co odpowiada. EKES podkreśla potrzebę utrzymania silnego i dobrze zarządzanego budżetu unijnego, a także efektywnych odpowiednio dostosowanych krajowych instrumentów kredytowych. Należy rozszerzyć zakres obligacji projektowych i kredytów ekologicznych.

4.4.7 Obecne przepisy UE są zbyt restrykcyjne i biurokratyczne. EKES podkreśla, że instrumenty UE muszą być dostosowane do rynku i możliwe do łatwego wdrożenia. Powinny być elastyczne w związku ze zmieniającymi się warunkami rynkowymi, przeznaczone dla innowacyjnych firm oraz dla małych projektów mikroekonomicznych niebędących w centrum uwagi. Należy zapewnić nową równowagę między rzetelnymi instrumentami w zakresie zarządzania a potrzebami rynku.

4.5 Zrównoważony rozwój

4.5.1 **Zrównoważony rozwój i efektywne gospodarowanie zasobami**, mimo znaczących różnic wśród państw członkowskich, są w coraz większym stopniu uwzględniane w strategiach firm oraz w działaniach na wyższych i niższych poziomach. Zrównoważone modele biznesowe wzmacniają odporność przedsiębiorstw europejskich. Podmioty publiczne i prywatne muszą polegać na sobie nawzajem.

4.5.2 Szczególne znaczenie ma zmiana klimatu i emisje CO₂. W obliczu stałego ryzyka przenoszenia się emisji i inwestycji, EKES nalega na dokonanie nowej oceny polityki UE jako podstawy zrównoważonego przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.

4.5.3 Opłacalność i wykonalność techniczna w perspektywie zachowania konkurencyjności przedsiębiorstw to warunek konieczny dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy w UE. Tylko wtedy powstanie synergia między celami w zakresie środowiska i wynikami przemysłu.

4.5.4 Stymulowane postępowaniem technicznym przejście na gospodarkę niskoemisyjną i zasobooszczędną powinno być również sprawiedliwe społecznie dla wszystkich pokoleń siły roboczej.

4.5.5 Starzenie się społeczeństwa prowadzi do zwiększenia odsetka osób starszych wśród konsumentów; osoby te mają

inną strukturę potrzeb, do której trzeba dostosować produkcję w przemyśle. Przynosi to także nowe możliwości rozwoju przedsiębiorstw i przestrzeni dla innowacji, takich jak żywność funkcjonalna, dostosowanie mieszkań i transportu, a także nowe technologie w opiece zdrowotnej i długoterminowej.

4.5.6 Programy finansowe i przepisy regulacyjne UE powinny stymulować zrównoważone innowacje, m.in. zgodnie z założeniami inicjatywy przewodniej „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”. Zważywszy na ogromne interesy przemysłowe, najważniejsze są porównywalne, stabilne i przewidywalne warunki środowiskowe w całej Unii. Należy odpowiednio ocenić efektywność ekoprojektu⁽¹⁰⁾ i wprowadzenie bezwzględnych pułapów wykorzystywania surowców w przemyśle.

Nadmierne regulacje także wpływają negatywnie na innowacje i inwestycje oraz mogą prowadzić do strat udziałów w rynku. Komisja i Rada powinny chronić podstawowy (energochłonny) przemysł w Europie i eliminować tego rodzaju zakłócenia konkurencji w stosunkach z krajami trzecimi.

4.6 Usługi

4.6.1 **Usługi** stanowią 70 % gospodarki europejskiej i zatrudniają największą część siły roboczej. Są też nierozzerwalnie związane z procesami przemysłowymi i wzmacniają ich bazę. Wdrożenie dyrektywy usługowej jest jednak niepełne. Ponadto usługi dla przedsiębiorstw są nadal niewystarczająco rozwinięte w większości obszarów UE.

4.6.2 Brak zintegrowanego rynku usług – oczywisty problem, o którym się nie mówi – ma negatywny wpływ zarówno na wewnątrz europejski handel, jak i na produktywność. W obu dziedzinach USA zajmuje wiodącą pozycję ze względu na swój znacznie bardziej zintegrowany rynek usług. Nadal istnieją znaczące preferencje lokalne w zakresie usług, podtrzymujące bariery dla usług transgranicznych. „Mniejsze obroty handlowe oznaczają mniejszą konkurencję: unijne rynki usług to w dużym stopniu nadal rynki krajowe, co hamuje wzrost produktywności”⁽¹¹⁾.

4.6.3 Ten mało zaawansowany rozwój jest barierą dla powstania konkurencyjnego sektora ICT w Europie, utrudnia podejmowanie inicjatyw pionierskich i stwarza bariery dla wzrostu produktywności. Dlatego też UE powinna zapewnić wolnorynkowy rozwój usług oraz promować usługi dla przedsiębiorstw i tworzenie powiązanych miejsc pracy w całej Europie.

4.7 Przeszkody administracyjne

4.7.1 Skargi na **przeszkody administracyjne** są częste. Jednak nadal prowadzą one w zbyt małym stopniu do systematycznego przeglądu zasad i regulacji krajowych, w przypadku których wysoce pożądane było przeprowadzanie ocen oddziaływania, takich jak dokonywane przez Komisję w odniesieniu

⁽¹⁰⁾ Dyrektywa UE 2009/125, październik 2009 r.

⁽¹¹⁾ *How to build European services markets* [„Jak zbudować europejskie rynki usług”], John Springford, Centre for European Reform, wrzesień 2012, s. 4.

do jej polityki. Zwykle brakuje koordynacji między państwami członkowskimi. Przeszkody i bariery administracyjne utrudniają wiele wysiłków na rzecz tworzenia nowych przedsięwzięć i wspierania MŚP.

4.7.2 W tej dziedzinie rośnie ukryty protekcyjizm. EKES nalega na dokonywanie stałych i przejrzystych ocen. Komisja powinna zostać upoważniona do przeprowadzenia dogłębnych badań. Wzajemne oceny powinny być omawiane w Radzie. Rada powinna określić cele i terminy.

4.8 MŚP

4.8.1 Istnieje wiele, często nieporównywalnych ze sobą typów MŚP. W niektórych sektorach, np. detalicznym, znajdują się one pod dużą presją. W innych jednak przejmują działania większych firm – outsourcing, łańcuchy wartości itp. Są one zwykle niezbędne dla innowacji produktowych i usługowych. Ze względu na swoją siłę innowacyjną i sukcesy rynkowe MŚP powinny być wyraźnie zintegrowane i uwidaczniane jako motor polityki przemysłowej UE.

4.8.2 Ze względu na ich dynamikę, interakcje z łańcuchem wartości i elastyczność, MŚP są często pionierami opracowanych dla konkretnych przypadków rozwiązań i odnowy. Są też wartościowym źródłem nowych miejsc pracy. Należy zatem silniej wspierać wysiłki MŚP na rzecz zmniejszenia zużycia zasobów i energii, których dostępność jest ograniczona, a przez to na rzecz redukcji kosztów, która umożliwi uzyskiwanie lepszych wyników i tworzenie miejsc pracy.

4.8.3 Europa potrzebuje młodych przedsiębiorców. Należy podkreślić „przedsiębiorczość” w edukacji, w tym zjawisko „przedsiębiorczego uniwersytetu”. EKES z zadowoleniem przyjmuje komisyjny Plan Działania w Dziedzinie Przedsiębiorczości.

4.8.4 Liczba nowych przedsięwzięć rośnie. W porównaniu z USA jednak zbyt mało niewielkich przedsięwzięć osiąga poziom dojrzałego rozwoju. Wiąże się to z trudnymi warunkami finansowymi i barierami krajowymi na rynku europejskim.

4.9 Energia

4.9.1 **Krajowe strategie energetyczne** prowadzą do rozdrobnienia polityki dotyczącej koszyka energetycznego w Unii, co wpływa na ceny energii, technologię, stosunki z krajami trzecimi i rynek wewnętrzny. EKES wzywa do przyjęcia wspólnej polityki energetycznej. Zważywszy na głębokie powiązania energii z gospodarką, poważna polityka przemysłowa nie może nabrać kształtu bez określonych wspólnych zasad w całej Europie.

4.9.2 Rada nie może już dłużej uciekać od strategicznej dyskusji na temat długoterminowych perspektyw w dziedzinie

energii i odpowiedniej polityki w tym zakresie, tzn. pożądanego koszyka energetycznego w UE składającego się z surowców kopalnych, energii nuklearnej i zasobów odnawialnych. Warunki w zakresie środowiska, zdrowia i bezpieczeństwa też powinny znaleźć się w programie dyskusji.

4.9.3 Podjęcie decyzji jest tym pilniejsze, że rozwój wydobycia gazu łupkowego w USA obecnie całkowicie zmienia energetyczny obraz świata.

4.9.4 Ceny energii w UE są znacznie wyższe niż u jej głównych partnerów handlowych. Amerykańska cena gazu stanowi 20 % europejskiej. Ma to poważne skutki dla sektora chemicznego i stalowego, może także wpłynąć na branżę dalszych gałęzi przetwórstwa. Wpływ na inwestycje w Europie i potrzeba skoordynowanej reakcji UE i państw członkowskich wskazują na palące kwestie, które wymagają skutecznej odpowiedzi.

4.9.5 Przemysł wnosi wkład w energię odnawialną. Jednak ze względu na wysoki koszt energii, kluczowe znaczenie ma osiągnięcie równowagi między konkurencyjnością a procesem finansowania zasobów odnawialnych, co może obejmować ograniczenie podatków oraz udoskonalenie programów wspierających opłacalność.

4.10 Stosunki zewnętrzne

4.10.1 **Stosunki zewnętrzne** wykraczają poza formalne porozumienia, takie jak WTO. W ramach rozwoju zewnętrznego wymiaru polityki przemysłowej UE i państwa członkowskie powinny określić wspólne stanowisko w sprawie rozwiązania skomplikowanych kwestii, a zwłaszcza zapewnienia równych reguł gry na świecie. Jako że otwarte rynki oznaczają wzajemność, UE powinna poważnie zająć się konkretnymi i szkodliwymi zakłóceniami wpływającymi na interesy przemysłu europejskiego.

4.10.2 Niezakłócone dostawy energii są kluczowe ze względów gospodarczych i bezpieczeństwa. Sprawa ta wymaga ogólnoeuropejskiego podejścia, zwłaszcza w sytuacji niskich obecnie cen energii w USA. Szczególną uwagę należy poświęcić materiałom niezbędnym do procesów przemysłowych.

4.10.3 Międzynarodowe normy socjalne oraz dotyczące środowiska i klimatu, a także odpowiednie umowy sektorowe są konieczne dla równych reguł gry. Muszą one tworzyć warunki pozwalające utrzymać produkcyjne łańcuchy wartości w Europie.

4.10.4 EKES wskazuje na potrzebę ochrony praw własności intelektualnej. Należy zapewnić dostęp do zamówień publicznych za granicą.

4.10.5 Z pozytywnymi reakcjami spotkają się dobrze wynegocjowane i zrównoważone umowy o wolnym handlu, zwłaszcza z USA. Niezbędnym warunkiem jest ścisłe monitorowanie.

Bruksela, 11 lipca 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE
